

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2281/2020
23.02.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић, Драгане Миросављевић, Зорана Хаџића и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Мића Петровић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Крагујевцу, ради накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Јагодини Гж 236/18 од 23.03.2018. године, у седници одржаној 23.02.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Јагодини Гж 236/18 од 23.03.2018. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ се пресуда Вишег суда у Јагодини Гж 236/18 од 23.03.2018. године и пресуда Основног суда у Параћину П 726/17 од 13.12.2017. године у ставу првом изреке, тако што се обавезује тужена Република Србија, Министарство правде да тужиоцу АА на име накнаде штете због неоснованог лишења слободе плати 250.000,00 динара, са законском затезном каматом од 13.12.2017. године до исплате, а одбија као неоснован захтев за исплату 6.000,00 динара, са каматом од 10.08.2017. године до исплате.

ПРЕИНАЧУЈЕ се решење о трошковима поступка садржано у пресуди Вишег суда у Јагодини Гж 236/18 од 23.03.2018. године и ставу другом изреке пресуде Основног суда у Параћину П 726/17 од 13.12.2017. године, тако што се обавезује тужена Република Србија, Министарство правде да тужиоцу АА на име трошкова поступка плати 107.000,00 динара.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена Република Србија, Министарство правде да тужиоцу АА на име трошкова ревизијског поступка плати 77.200,00 динара.

Образложење

Пресудом Основног суда у Параћину П 726/17 од 13.12.2017. године, ставом првим изреке, одбијен је, као неоснован захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде штете због неоснованог лишења слободе плати 250.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана доношења пресуде до исплате, као и износ од 6.000,00 динара на име накнаде за састав предлога за мирно решење

спора, са законском затезном каматом од 10.08.2017. године до исплате. Ставом другим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Вишег суда у Јагодини Гж 236/18 од 23.03.2018. године, одбијена је, као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, с тим што је предложио да се ревизија сматра изузетно дозвољеном на основу члана 404. ЗПП.

Чланом 404. став 1. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11... 18/20), прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија), док је ставом 2. истог члана прописано да о дозвољености и основаности ревизије из става 1. овог члана одлучује Врховни касациони суд у већу од пет судија.

По оцени Врховног касационог суда, у овом случају постоји потреба да се одлучује о посебној ревизији тужиоца, јер одлука другостепеног суда, којом је одбијен захтев тужиоца у овој правној ствари одступа од уједначене судске праксе по питању одговорности тужене због неоснованог лишења слободе.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија основана.

У поступку није почињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажном пресудом Вишег суда у Крагујевцу К 30/14 од 22.09.2016. године, тужилац је ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело злоупотреба службеног положаја одговорног лица из члана 234. став 3. у вези став 2. КЗ. Тужилац је по решењу истражног судије Окружног суда у Крагујевцу Кио бр. 169/06 од 20.12.2006. године, због постојања основне сумње да је извршио кривично дело злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 3. у вези ст. 1. и 4. КЗ био у притвору у периоду од 20.12.2006. године до 17.01.2007. године.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили, као неоснован захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, јер тужилац није предложио доказе на основу којих би могле бити утврђене све субјективне и објективне околности приликом одмеравања висине накнаде штете, будући да тужилац није предложио извођење доказа његовим саслушањем, на околност постојања душевних болова због повреде части и угледа, као ни извођење доказа вештачењем од стране стручног лица из области судске психијатрије.

По оцени Врховног касационог суда, основано се ревизијом тужиоца указује на погрешну примену материјалног права.

Чланом 35. став 1. Устава РС прописано је да ко је без основа или незаконито лишен слободе, притворен или осуђен за кажњиво дело има право на рехабилитацију, на накнаду штете од Републике Србије и друга права утврђена законом. Сличну одредбу садржи и Европска конвенција о људским правима. Чланом 5. ставом 5. Конвенције, који се односи на право на слободу и безбедност, прописано је да свако ко је био ухапшен или лишен слободе у супротности са одредбама тог члана Конвенције има утуживо право на накнаду.

Чланом 560. став 1. Законика о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“ бр. 70/2001, 68/2002 и „Службени гласник РС“ бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 – др. закон, 49/2007), који се примењивао у време када је тужилац био лишен слободе, прописано је да право на накнаду штете припада и лицу које је било у притвору а није дошло до покретања кривичног поступка, јер је поступак обустављен правноснажним решењем или је правноснажном пресудом ослобођено од оптужбе или је оптужба одбијена.

Према члану 560. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку тужиоцу припада правична новчана накнада нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, јер је овим чланом прописано да право на накнаду штете припада лицу које је било у притвору, а правноснажном пресудом је ослобођено од оптужбе. Овакво прописивање права на накнаду штете значи да основ тог права зависи од исхода кривичног поступка, јер лишење слободе и задржавање у притвору окривљеног лица нису (по окончању кривичног поступка) оправдани утврђењем његове кривичне одговорности и осуђујућом кривичном пресудом. Ради се о посебном облику објективне одговорности државе засноване на ризику од неоснованог покретања кривичног поступка, са којих разлога држава одговара за штету. С тим у вези, постојање овог облика објективне одговорности тужене и одсуство саслушања тужиоца као парничне странке, односно предлагања извођења доказа вештачењем од стране судског вештака психијатра не може бити разлог за потпуно искључење одговорности тужене за штету коју је тужилац претрпео због неоснованог лишења слободе и лишења тужиоца права на њену накнаду, а што би било и у супротности са напред цитираним чланом 35. Устава РС и чланом 5. став 5. Конвенције. Стога се не може прихватити, као правилан закључак нижестепених судова да тужилац нема право на накнаду на име овог вида нематеријалне штете, јер тужилац није предложио извођење доказа његовим саслушањем и извођење доказа вештачењем.

Код утврђеног да је тужилац био неосновано лишен слободе, то тужиоцу припада право на накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, са којих разлога је Врховни касациони суд преиначио нижестепене одлуке и обавезао тужену да тужиоцу на име овог вида нематеријалне штете плати 250.000,00 динара, са каматом, применом члана 200. и 277. Закона о облигационим односима, ценећи све околности конкретног случаја.

Наиме, накнада нематеријалне штете у смислу члана 200. Закона о облигационим односима има за циљ материјалну сатисфакцију због повреде Уставом заштићених права и добара као што су слободе и права личности. Правична накнада нематеријалне штете, као облик отклањања штетних последица, састоји се у исплати

суме новца као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће, с обзиром да реституција по природи ствари није могућа. При том, она не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете и не сме поговати тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом (подстицање лукративних мотива или комерцијализацији личних добара). Накнаду штете суд одмерава узимајући у обзир све субјективне и објективне околности од значаја за одлуку о захтеву за накнду штете, као што су врста кривичног дела због којег је вођен кривични поступак, дужина неоснованог лишења слободе, животна доб оштећеног, његово занимање, ранији живот и (не)осуђиваност, породично стање, положај у друштвеној и радној средини, као и друге околности случаја. Имајући у виду наведено, као и утврђено чињенично стање, Врховни касациони суд је висину накнаде на име овог вида нематеријалне штете одмерио узимањем у обзир свих објективних околности конкретног случаја, односно тежине кривичног дела које је тужиоцу стављено на терет, дужине периода у коме је тужилац био лишен слободе, при том водећи рачуна да је досуђена накнада усклађена са значајем повређеног добра и циљем коме служи та накнада.

Врховни касациони суд је одбио, као неоснован захтев тужиоца за трошкове предлога за мирно решење спора, с обзиром да након измена и допуна Закона о парничном поступку из маја месеца 2014. године не постоји обавеза тужиоца да се пре подношења тужбе обрати Републичком јавном правобранилаштву са предлогом за мирно решавање спора, већ је то само могућност, па како га је поставио као главни захтев, то је исти одбијен као неоснован.

Са напред наведених разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

На основу члана 165. став 1. и 2. у вези члана 153, 154. и 163. став 1. и 2. ЗПП, тужиоцу је призната и досуђена накнада трошкова првостепеног и другостепеног поступка у складу са постигнутим успехом у поступку. Тужиоцу су признати трошкови који су били нужни за вођење поступка и то за састав тужбе у износу од 9.000,00 динара, за приступ од стране адвоката на два одржана рочишта у износу од по 10.500,00 динара, за састав жалбе од стране адвоката у износу од 18.000,00 динара, таксе на тужбу, првостепену пресуду, жалбу и другостепену пресуду, што све укупно износи 59.000,00 динара, применом Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Таксене тарифе. Са напред наведених разлога одлучено је као у ставу трећем изреке.

Тужиоцу су признати и трошкови за састав ревизије у износу од 18.000,00 динара, таксе на ревизију и одлуку о ревизији у износу од по 29.600,00 динара, што укупно износи 77.200,00 динара, применом члана 165. став 1. и 2. ЗПП, са којих разлога је одлучено као у ставу четвртом изреке.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**